

Biyografya :

PROF. DR. ALFONS MARIA SCHNEIDER

(1896 — 1952)

Dr. SEMAVİ EYİCE

Bir kazı yapmak üzere Suriye'de Rusafa'ya (Sergiopolis) gitmekte iken Halep yakınında trende ölen Prof. Dr. Alfons Maria Schneider¹ memleketimizin eski eserleri ve bilhassa İstanbul hakkında değerli araştırmalarda bulunmuş, kazılar yapmış ve bunlara dair birçok kitap ve makale yazmış bir âlim olduğundan, hayatı, çalışmaları ve yazılarını tanımının faydalı olacağını tahmin ediyorum. Vakitsiz ölümü ile ilim âleminde bıraktığı boşluk çok büyük olan Schneider'in eksikliği, bilhassa İstanbul ile alakalı araştırmalar sahasında kendisini daima duyuracaktır.²

I

HAYATI VE MEMLEKETİMİZ İLE ALÂKALI ÇALIŞMALARI

Alfons Maria Schneider, 17 Haziran 1896'da Almanya'nın Kararman (Schwarzwald) bölgesinde İsviçre hududuna yakın bir kasabada, St. Blasien'de doğmuştur. Rastatt şehrinde lise tahsilini yaptıktan sonra 1918—1921 yılları arasında Freiburg Üniversitesinde Katolik teolojisi ve Yakın-Doğu dilleri tahsil etmiş ve 1922'de rahip olarak hayata atılmıştır. Schneider'in fiilî rahipliği ancak 1925'e kadar sürmüş, Freiburg Üniversitesinde Hıristiyan Arkeolojisi Profesörü J. Sauer'in yanında doktorasını tamamlaması üzerine, 1926 da bu Üniversiteden Doktor ünvanını almıştır (bibl. 7).

Bu tarihten itibaren Schneider kendisini tamamen arkeoloji ve sanat tarihi araştırmalarına vererek muhtelif yerlerdeki kazı ve

¹ Ölüm haberi hakkında Cumhuriyet gazetesinin, 8.X.952 tarihli sayısı, ve Yeni İstanbul gazetesinin 29.X.952 tarihli sayısı.

² Bu biyografya ve bibliyografya yazısının hazırlanmasında Göttingen Georg-August Üniversitesinin Felsefe Fakültesi Dekanı Prof. Dr. H. Neumann ile müteveffanın kız karesi Frl. Valerie Schneider'in kıymetli yardımlarından faydalandığımı bildirir ve burada kendilerine tekrar teşekkür ederim.

araştırmalara katılmıştır. Roma'daki bazı eski eserlere dair etüdler neşreden Schneider, bir müddettenberi Sisam (Samos) adasında çalışan Alman Arkeoloji heyetine de katılarak, burada bulunan Erken Hıristiyan ve Bizans devirlerine ait eski eserleri oldukça etraflı bir makale halinde toplamıştır (bibl. 11). 1930'dan sonra faaliyetini Filistin ile Türkiye arasında taksim eden Schneider, bu arada başka memleketlerde de fırsat düştükçe çalışmış, Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft'ın yardımı ile 1931'de Kafkasya'da Tiflis ile Poti arasındaki Senaki'nin kuzey doğusunda Nokalokewi'de eski Archaeopolis şehri harabelerini araştırmış ve bunun neticesini kısa bir rapor halinde tanıtmıştır (bibl. 18). Daha sonraları ise, yine bir derneğin yardımı ile 1934'de, İspanya'da Terragona'da bir araştırma yapmıştır (bibl. 33).

Faaliyetini bilhassa Filistin ile Türkiye üzerinde toplayan Schneider, Filistin'in muhtelif yerlerinde bulunduğu veya meydana çıkardığı eski eserleri etraflı makaleler halinde tanıtırken, bir taraftan da Türkiye ve bilhassa İstanbul ve İznik ile meşgul olmağa başlamış bu arada 1934'de Freiburg Üniversitesinin Teoloji Fakültesinde öğretim üyesi olmuştur. Aynı Üniversitede 1938'de habilitasyonunu yaparak, 1939'da Göttingen'in Georg-August Üniversitesinde Felsefe Fakültesinde vazife almış, nihayet 29 Mart 1944 de burada, Bizans ile Erken İslâm devirleri mimarisi ve sanatı tarihleri profesörlüğüne yükselmiştir.

Ankara, Sivas ve Urfa ile alâkalı yazıları (bibl. 23, 65, 78) ve Archaeologischer Anzeiger'in muhtelif sayılarında neşredilen Türkiye'deki Bizans devri buluntularına dair notları (bibl. 67, 74, 87, 102) istisna edilecek olursa Schneider, İstanbul ve bundan gayri bir de İznik ile geniş ölçüde meşgul olmuştur. İstanbul'daki araştırmalarına Schneider, şehrin kara tarafı surlarını tetkik ile başlamıştır. Robert College öğretmenlerinden A. van Millingen tarafından toplu, fakat nisbeten sathî bir surette 1894 de neşredilen İstanbul surları, H. Lietzmann tarafından yeniden ele alınarak, önce bunların restitüsyon resimleri ve bazı fotoğrafları F. Krischen'in imzasını taşıyan bir cilt halinde ortaya çıkmıştı. Aynı programı devam ettiren ve kalabalık bir heyetin başında bulunan Schneider ile Meyer-Plath, İstanbul'un kara tarafı surlarının plân, ölçü, kitabelerini tesbit etmişler, fotoğraflarını almışlar ve surların tarihçesi ile alâkalı tarihî kayıtları toplamışlardır; böylece elde edilen malzemenin bazı

parçaları evvelâ bir önraper (bibl. 24) ve birtakım küçük makaleler halinde (bibl. 48, 55, 66) neşredildikten sonra, nihayet 1943'de muazzam bir eser olarak ortaya çıkmıştır (bibl. 96).

Schneider, surlar hakkında tetkiklerinin arkasından, şehrin içinde Bizans devrine ait eserleri tesbite başlamış, bu arada meselâ Samatya'da eski bir kilise harabesi bularak, yuvarlak bir plâna sahip olan bu binanın azizlerden Karpos ve Papios'un adlarını taşıyan "martyrion"un bodrum kısmını teşkil ettiğini ileri sürmüştür (bibl. 29). Bu sıralarda Schneider, bütün faaliyetini İstanbul'un Bizans devrine ait belli başlı bütün eski eserlerinin yerlerini gösteren bir plân meydana getirmeğe hasretmişti. Nitekim böyle bir plân ile birlikte, her bir bina hakkında kısa teknik bilgi ve toplu bibliyografya ihtiva eden "repertoire" mahiyetinde kısa bir de metin hazırlıyarak, bu faydalı eserini 1936'da neşretmiştir (bibl. 41).

Alman Arkeoloji Enstitüsünün İstanbul şubesi namına 1935 de Ayasofya'nın dışında ve binanın batı cephesi önünde bir kazı yapmağa başlayan Schneider, burada âbidevi bir methale ait mermerden ve zengin surette işlemiş mimari parçalar bulmuştur. Küçük makaleler ve tebliğler halinde tanıtılan bu parçaları (bibl. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 71) Schneider, II. Theodosius zamanında yaptırılan ikinci Ayasofya'nın methaline ait olarak kabul etmiştir. Schneider Ayasofya'nın ortaya koymuş olduğu muhtelif meseleler hakkında yazdığı yazılardan başka (bibl. 34, 42, 59, 76, 83, 84), buradaki kazının neticesini toplu bir surette bildiren bir nihai rapor (bibl. 75) ve Ayasofya için umumî bir kitap da neşretmiştir (bibl. 62).

Daha 1930'dan beri Alman Arkeoloji Enstitüsünün İstanbul şubesi İznik ile alâkadar oluyor ve bir heyet burada çalışıyordu. 1931 de bu heyete katılan Schneider, surları ve Bizans devrine ait eski eserleri tetkik etmiş ve bu hususta, küçük tanıtma makalelerinden başka (bibl. 32, 57) 1938'de W. Karnapp ile birlikte İznik surları hakkındaki eserini vermiş (bibl. 54), 1943 de ise İznik'deki Roma ile Bizans devirleri kalıntılarına dair ikinci bir kitap bunu takip etmiştir (bibl. 97).

Schneider, İstanbul'un küçük ve umumiyetle gözden kaçan eski eserlerini sabır ve dikkat ile tetkik ve bunları tanıtırken, şehrin tarihine dair araştırmalar da yapıyordu. Bizans devrine ait muhtelif eski eserler hakkındaki yazıları (bibl. 46, 50, 51, 79, 80) yanısıra, İstanbul'un yangınlarına (bibl. 82), 1940'da kısmen yıkılmasına baş-

lanan İbrahimpaşa Sarayına dair (bibl. 86) makaleler neşrediyordu. Yıkıtılan binanın altında, Bizans devrine ait büyük bir bina topluluğunun ve bu arada Haghia Euphemia "martyrion"unun bulunması üzerine Schneider, Alman Arkeoloji Enstitüsü hesabına burada 1942 de araştırmalar yapmış ve elde ettiği neticeleri gazete ve dergilerde bildirdiği gibi (bibl. 90, 103) ayrıca iki etraflı rapor halinde de tanıtmıştır (bibl. 89, 100). Duvarları freskolar ile süslü olan bu binanın istikbali, burada yapılacak Adliye Sarayı yüzünden hayli şüpheli olduğundan, Enstitü freskoların renkli fotoğraflarını aldırılmıştı. Fakat, kitap halinde bastırılmak üzere renkli klişeleri hazır olan bu malzeme, Berlin'in 1945'de işgali sırasında ortadan kaybolmuştur.

Schneider, M. Braun ile birlikte İstanbul'un fethi ile alâkalı az tanınmış bir kaynak olan Nikon kroniğini yayınlamış ve tercümesi Braun tarafından yapılan bu kitabın haşiyelerini yazmıştır (bibl. 98). Nihayet 1944 de, İstanbul'un eski eserleri hakkında yine "repertoire" mahiyetinde ikinci eserini vermiştir (bibl. 101). M. Is. Nomidis ile birlikte hazırlanan ve malesef ilk düşünüldüğü şekilde basılamayan bu kitap Galata hakkında olup büyük bir plân ile bu plânda gösterilen Bizans ve Türk devirleri âbidelerinin izahından ibarettir.

Schneider, Almanya ile münasebetlerin kesilmesi üzerine 1944 Eylül'ünde memleketine dönmüş ve oradaki Üniversitesinde çalışmağa başlamıştır. Harpsonu karışıklığı durulduktan sonra Schnedier, İstanbul Üniversitesinin Edebiyat Fakültesinde Bizans sanatı dersleri vermek üzere 1948 de davet edilmiş, fakat sıhhi sebepler yüzünden gelememiştir. Bu sıralarda çeşitli mevzularda makaleler hazırlıyor ve XV. yüzyılda İstanbul ahalisi (bibl. 105, 120) İstanbul'un Haliç tarafı surları ve kapıları (bibl. 109), İstanbul sokak ve mahalleleri (bibl. 110), Blacherna mıntukası (bibl. 113), Yedikule ve civarı (bibl. 126), ve daha başka yazıları ile (bibl. 106, 107, 108, 116, 117) İstanbul'a olan alâkasının kesilmediğini isbat ediyordu.

Lübnan, Suriye, Ürdün ve Filistin'de 1952 de bir tetkik gezisi yapan Schneider (bibl. 121), Bizans hakkındaki çalışmalarının toplu bir neticesini vermek imkânını da bulmuş ve son on sene içinde bu sahada yapılmış bütün çalışma ve araştırmaları ihtiva eden büyük bir elkitabı hazırlamıştır ki, F. Dölger ile birlikte tertip edilen bu kitap 1952 de neşredilmiştir (bibl. 118). Münih Üniversitesi, 1952 yazında Prof. Schneider'i kendisi için ihdas olunan bir Bizans sanatı

tarihi kürsüsüne davet etmişti. Bir yıl önce olduğu gibi yine Yakın-Doğu'da araştırmalar yapmak isteyen Schneider, beraberinde J. Kollwitz ile Bayan K. Otto-Dorn olduğu halde İstanbul'a gelmiş ve Ankara üzerinden Ekim ayı başında Haleb'e hareket etmiştir. Bu heyetin programı, Suriye'de bazı tetkik ve araştırmalar yaptıktan sonra dönüşte Urfa-Diyarbakır havalisinde, yani vaktiyle Gertrude Bell'in dolaştığı yerlerde daha etraflı tetkiklerde bulunmaktı. Fakat Schneider için bu programı tatbik etmek mümkün olmamış, tren 4 Ekim günü Haleb'e yaklaşırken, ani bir mide ülseri kanaması sonunda yolda ölmüştür. Haleb'e götürülen cesedi, orada Fransisken rahiplerinin şapeline gömülmüştür.

Schneider'in hayli zengin olan bibliyografyasında kitaplar az bir yekûn tutmaktadır. Neşriyatının büyük bir kısmını kazı ve araştırmalarda ortaya çıkan eski eserlere ayıran müellif, umumî ve geniş muhtevalı bir kitap meydana getirmeğe hiçbir zaman girişmemiştir. Buna karşılık, küçük monografyalarında, elde etmiş olduğu neticeleri, daima gayet etraflı ve derin tetkikler ile değerlendirmeye çalışmıştır. Birçok lisanlara vâkıf olması, Schneider'in hayret verici derecede çok değişik kaynaklardan istifade edebilmesini temin etmiş ve bilhassa bu bakımdan yazıları hususi bir kıymet kazanmıştır. Şurası muhakkak ki, meşgul olduğu meseleler ile alâkalı her dildeki neşriyatı yakından takip ve bunlardan yerine göre istifade etmesini biliyordu. Nihayet çeşitli dergilerde neşrettiği kitap tenkitleri, bu sahadaki faaliyetinin müsbet delilleridir.

Schneider her şeyden önce, bir arkeolog ve bir "érudit" idi. Bu sebeplerden ve ayrıca belki de bir rahip olarak yetişişi yüzünden, hemen daima derin araştırmalara karşı bir meyli vardı. Fakat, araştırmaları ve bunları takdim ediş tarzı umumiyetle kusursuz olmakla beraber, ilmin henüz sonsözünü söylemediği bazı meseleleri, katî bir ifade ile muayyen bir kanaate göre kestirip atması, onun yazılarının yegâne zayıf tarafını teşkil eder. Diğer taraftan Schneider'in tenkitleri ve başkalarının tenkitlerine cevaplarının bazan haşın, bazan iğneli bir ifade taşıdığı da dikkati çeker. Gerek Filistin'deki araştırmaları gerek İstanbul hakkındaki yazıları yüzünden Schneider, sık sık başka ilim adamlarının düşünceleri ile çatışmış ve bu yüzden sert hattâ bazan nahoş olmağa kadar giden münakaşalar cereyan etmiştir. Fakat şu da var ki, bu fikir çatışmalarından ilmin istifadesi büyük olmuş ve birçok meselelerin hal çareleri ancak bu surette bulunabilmiştir.

Schneider, son yazılarından birisini ithaf etmiş olduğu, XVI. yüzyılın tanınmış arkeolog ve nebatatçısı Pierre Gylli gibi, dünyanın sayılı sanat ve tarih şehirlerinden biri olan İstanbul'u geçmişteki hali ile tesbite ve tanıtmaya çalışan bir ilim adamı idi ve aralarında bizden de Mehmed Ziya Bey'in bulunduğu "İstanbul araştırmacıları" zümresindendi. Geniş ve sağlam bilgisini mütemediyen geliştiren Schneider, bahusus son on yıl içinde şehrin fethinden sonraki âbideleri ile de yakından meşgul olarak tek taraflı kalmaktan kurtulmuş ve İstanbul'un tarihî topoğrafyası üzerinde çalışacakların, şehrin devir ve mahiyet farkı gözetmeksizin bütün eserleri ile alâkadar olmaları lâzım geldiğine işaret etmiş bulunuyordu. Schneider, belirtmiş olduğu bu araştırma programını ölümünden bir müddet evvel tatbika başlıyarak, ilk tecrübesini "Galata"da yaptıktan sonra "Blacherna" ile bu serinin ikinci "Yedikule ve civarı" ile de üçüncü büyük tetkikini ortaya koymuştu. Bu esasa göre başlayan faaliyeti, henüz 56 yaşında iken vukubulan ölümü ile âni surette eğer sona ermeseydi, muhakkak ki Schneider, İstanbul'un geniş çapta bir tarihî eserler haritasını — lüzumlu bütün izahatı ile birlikte — ilim âlemine sunabilecekti. Ve yine muhakkak ki, elinde "en ehemmiyetsiz gibi görünen bir taşın bile bir mâna, bir değer kazandığı" Schneider, en verimli çağında ve en olgun çalışmalarının eşliğinde, İstanbul hakkında daha bize çok şeyler kazandırmak üzere iken, bu dünyadan ayrılmıştır. Bu bakımdan İstanbul'un kaybı büyüktür.

II

BİBLİYOGRAFYA ³

Bu bibliyografyada, Schneider'in 1925—1952 yılları arasında neşretmiş olduğu kitap ve makalelerin adlarını kronolojik sıraya göre toplamağa çalıştım. Listeyi haddinden fazla uzatmamak için, Schneider'in muhtelif dergilerde çıkmış olan kitap tenkitleri notlarını, bu bibliyografyanın çerçevesi dışında bırakmak lüzumu hasıl olmuştur. İleride Schneider'in tam ve geniş bir bibliyografyası yapıldığında, gözümüzden kaçan diğer bazı yazılarından başka, bazı-

³ Schneider'in tam bir bibliyografyası muhtemelen Byzantinische Zeitschrift'de neşredilecektir.

ları bilhassa İstanbul hakkında bir makale değerinde olan kitap tenkitlerinin de⁴ ihmal edilmemesi lâzım gelecektir.⁵

1925

- 1 — “*Requies aeterna*” und “*Lux perpetua*”, ORPast 27 (1925) 12-18.
2 — *Antike Sexualethik*, ORPast 27 (1925) 242-251.

1926

- 3 — *Der unversehrte Leib der heiligen Caecilia*, ORPast 28 (1926) 273-276.

1927

- 4 — *Die Katakomben von Hadrumet*, ORPast 29 (1927) 140 v.d.
5 — *Eine altchristliche Basilika auf Aegina*, ORPast 29 (1927) 224-226.
6 — *Una novo rappresentazione della cena funebre nella Catacomba degli SS. Pietro e Marcellino*, “*Rivista di archeologia cristiana*” 4 (1927) 161 v.d.

1928

- 7 — *Refrigerium, I Nach literarischen Quellen und Inschriften*, Freiburg i. Br. 1928 (Doktora tezinin ilk kısmı).
8 — “*Mensae oleorum*” oder *Totenspeisetische?*, “*Römische Quartalschrift*” (1928) 287-301.
9 — *Das neuentdeckte Coemetrium Pamphili in Rom*, “*Theologie und Glaube*” (1928) 255-262.

⁴ Schneider'in kitap tenkitleri ve tahlilleri bilhassa şu dergilerde bulunmaktadır: *Der Islam*, *Theologische Literaturzeitung*, *Bibliotheca Orientalis*, *Oriens*, *Deutsche Literaturzeitung*, *Gnomon*, *Byzantinische Zeitschrift*, *Göttingische Gelehrte Anzeigen*.

⁵ Kısaltmalar cedveli:

AA	Archaeologischer Anzeiger.
BZ	Byzantinische Zeitschrift.
FuF	Forschungen und Fortschritte.
GGA	Göttingische Gelehrte Anzeigen.
GöttNachr	Nachrichten der Akademie der Wissenschaften in Göttingen.
JPOS	Journal of the Palestine Oriental Society.
OrChr	Oriens Christianus (Seri: 3).
ORPast	Oberreinisches Pastorablatt.
RLAntChr	Reallexikon für Antike und Christentum.
SBBerl	Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Phil-historische Klasse.
ZDPV	Zeitschrift des Deutschen Palaestina-Vereins.

- 10 — *Der Eigang zum "Hypogaeum Flavorum"*, "Römische Mitteilungen" 43 (1928) 1-12.

1929

- 11 — *Samos in frühchristlicher und byzantinischer Zeit*, "Athenische Mitteilungen" 54 (1929) 97-141.

1930

- 12 — *Mittelmeer-Orient Fahrt, Reise nach Griechenland, Syrien, Palaestina, Aegypten und der Türkei*, Stuttgart 1930.
 13 — *Two representations of Phalli*, JPOS (1930) 175-177.
 14 — *Der heilige Berg Garizim*, "Neue Deutsche Ausgrabungen, hsg. v. Rodenwaldt" Münster i. W. 1930, 83 v.d.
 15 — *Erforschung der altchristlichen Basiliken Palaestinas*, "Jahresberichte der Görresgesellschaft" (1929—1930) 33 v.d.
 16 — *St. Peter in Gallicantu (Das Gefaengnis christi im Palast des Kaiphas)*, OrChr 5 (1930) 175-190.
 17 — *Ed-dschunêne*, OrChr 5 (1930) 236-239.

1931

- 18 — *Archaeopolis (Nokalakewi)*, FuF 7 (1931) 354-355.
 19 — *Die Kirche von Et-Tajibe*, OrChr 6 (1931) 15-22.
 20 — *Die byzantinische Kapelle auf Masada (es-Sebbe)*, OrChr 6 (1931) 251-253.
 21 — *Das Kloster der Theotokos zu Choziba im Wadi el Kelt*, "Römische Quartalschrift" (1931) 297-332.
 22 — *Das byzantinische Gilgal (Chirbet Mefdschir)*, ZDPV 54 (1931) 50-59.

1932

- 23 — *Archaeologische Funde in Ankara*, AA (1932) 255-256.

1933

- 24 — *Die Landmauer von Konstantinopel, Zweiter Vorbericht über den Abschluss der Aufnahme 1929—1933*, SBBerl 1933 (Bruno Meyer-Plath ile birlikte).
 25 — *Zu einigen Kirchenruinen Palaestinas*, OrChr 7 (1933) 152-160.
 26 — *Die freigelegten Mosaiken der Aya Sophia*, "Türkische Post" sayı 275 (23.XII.1933 tarihli nüsha).



PROF. DR. ALFONS MARIA SCHNEIDER
(1896 — 1952)

1934

- 27 — *Die Brotvermehrungskirche von et-tâbga am Genesarethsee und ihre Mosaiken*, "Collectanea Hiorosolymitana 4", Paderborn 1934.
- 28 — *Zu einigen Kirchenruinen Palaestinas*, OrChr 7 (1934) 219-225.
- 29 — *Das Martyrion des heiligen Karpos und Papylos zu Konstantinopel*, AA (1934) 416-418.
- 30 — *Bethel und seine altchristlichen Heiligtümer*, ZDPV 57 (1934) 186-190.
- 31 — *Die Kathismakirche auf Chirbet Abu Brök*, JPOS 14 (1934) 230-231.

1935

- 32 — *Forschungen in Nicaea-Iznik*, FuF 11 (1935) 405-406.
- 33 — *Das neuentdeckte Coemeterium zu Terragona*, "Spanischen Forschungen der Görresgesellschaft, Gesammelte Aufsätze" 5, Münster 1935, 74-88.
- 34 — *Der Kaiser des Mosaikbildes über dem Haupteingang der Sophienkirche zu Konstantinopel*, OrChr 10 (1935) 75-79.
- 35 — *Die Grabung des Deutschen Archaeologischen Instituts vor der Aya-sofya*, "Gnomon" 11 (1935) 381-382.
- 36 — *Neue Arbeiten an der Hagia-Sophia*, AA (1935) 305-311.
- 37 — *Die Grabung des archaeologischen Instituts des Deutschen Reiches im ehemaligen Atriumshofe der Hagia Sophia*, FuF 11 (1935) 282-283.
- 38 — *Las excavaciones del Instituto arqueologico Aleman en Hagia Sophia*, "Investigacion y Progreso" 9 (1935) 333.
- 39 — *Die Grabung des Deutschen Archaeologischen Instituts vor der Aya-sofya*, "Byzantion" 10 (1935) 388-389.
- 40 — *Les fouilles de l'Institut Archéologique Allemand dans la cour de Ste. Sophie*, "Echos d'Orient" 34 (1935) 253-254.

1936

- 41 — *Byzanz, Vorarbeiten zur Topographie und Archaeologie der Stadt*, "Istanbuler Forschungen 8", Berlin 1936.
- 42 — *Die vorjustinianische Sophienkirche*, BZ 36 (1936) 77-85.
- 43 — *Grabinschriften aus Konstantinopel*, BZ 36 (1936) 397-398.

1937

- 44 — *Ein frühislamischer Bau am See Genesareth, Zwei Berichte über die*

- Grabungen auf Chirbet el-Minje*, "Palaestina-Hefte des Deutschen Vereins vom Heiligen Lande", Köln 1937 (O. Puttrich-Reignard ile birlikte).
- 45 — *The Church of the Multiplying of the Loaves and Fishes at Tabgha on the Lake of Gennesaret and its mosaics*, London 1937 (yukarıda 27 numarada gösterilen kitabın tercümesi).
- 46 — *Gotengrabsteine aus Konstantinopel*, "Germania" 21 (1937) 175-177.
- 47 — *Die Kapelle der sogenannten Mensa Domini bei et-tābgha*, ZDPV 60 (1937) 133-135.
- 48 — *The city-walls of Istanbul*, "Antiquity" 11 (1937) 461-468.
- 49 — *Neue Funde in et-tabga*, OrChr 12 (1937) 59-62.
- 50 — *Forschungen und Funde in Istanbul*, OrChr 12 (1937) 118-122.
- 51 — *Ziegelstempel aus Konstantinopel*, OrChr 12 (1937) 263-269.
- 52 — "Vaterunser" maddesi, "Handwörterbuch zur Deutschen Volkskunde" 8, Berlin 1937, 1513-1515.
- 53 — "Votive" maddesi, "Handwörterbuch zur Deutschen Volkskunde" 8, Berlin 1937, 1760-1762.

1938

- 54 — *Die Stadtmauer von Iznik (Nicaea)*, "Istanbuler Forschungen 9", Berlin 1938 (W. Karnapp ile birlikte).
- 55 — *Die πύλη τοῦ Καλάργου der Landmauer von Konstantinopel*, BZ 38 (1938) 408.
- 56 — *Südjudaäische Kirchen*, ZDPV 61 (1938) 96-108.
- 57 — *The City Walls of Nicaea*, "Antiquity" 12 (1938) 437-443.
- 58 — *The Churches of Palestine and their influence on Early Christian Architecture*, "Antiquity" 12 (1938) 172-182.
- 59 — *Hagia Sophia zu Konstantinopel-Die Reichskathedrale Ostroms*, "St. Konradsblatt", 22 sayı 2 (1938) 22-23.
- 60 — *Kalamon-Kloster in der Jerichoebene*, OrChr 13 (1938) 39-43.
- 61 — *Bemerkungen zum neuen Bericht über die Grabungen in Chirbet el-minje*, OrChr 13 (1938) 122-126.

1939

- 62 — *Die Hagia-Sophia zu Konstantinopel*, "Bilderhefte Antiker Kunst 6", Berlin 1939 (aynı kitap 1949 da yeniden basılmıştır).
- 63 — *Die Mosaiken von Chirbet el Minje*, "Das Heilige Land in Vergangenheit und Gegenwart" 1 (1939) 30-33.

- 64 — *Zur byzantinischen Architektur des 7-10. Jahrhundert*, GGA 201 (1939) 495-500.
 65 — *Eine Reliquarinschrift aus Sivas*, BZ 39 (1939) 393.
 66 — *Deuteron und Melantiastor*, "Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher", 15 (1938—1939) 181-186.
 67 — *Archaeologische Funde aus der Türkei, Funde byzantinischer Zeit 1934—1938*, AA (1939) 176-208.
 68 — *L'église byzantine de Hebeileh*, "Revue Biblique" 48 (1939) 87-90.

1940

- 69 — *Das Itinerarium des Epiphanius Hagiopolita*, ZDPV 63 (1940) 143-154.
 70 — *Zur Datierung der Vita Constantini et Helenae*, "Zeitschrift für Allgemeine Wissenschaft" 41 (1940) 245-249.
 71 — *Die Grabung des Deutschen Archaeologischen Institutes im Hofe der Aya Sofya*, "Atti del V. Congresso Internazionale di Studi Bizantini 2, Roma 1940, 210-213.
 72 — *Iran und die frühbyzantinische Kunst*, "Résumés des rapports et communications, Congrès International des Etudes Byzantines", Paris 1940, 157-158.
 73 — *Forschungen und Funde im Konstantinopel und Nicaea*, "Résumés des rapports et communications, Congrès International des Etudes Byzantines" Paris 1940, 195 (kongre harp yüzünden toplanamadığından, adı geçen kitabda yalnız adı bulunan bu tebliğ okunamamıştır, metninin ne olduğu ise tesbit edilemedi).
 74 — *Archaeologische Funde aus der Türkei, Funde byzantinischer Zeit 1939*, AA (1940) 589-596.

1941

- 75 — *Die Grabung im Westhof der Sophienkirche zu Istanbul*, "Istanbuler Forschungen 12". Berlin 1941.
 76 — *Das Architektursystem der Hagia Sophia zu Konstantinopel*, OrChr 14 (1941) 1-13.
 77 — *Die "Bauinschrift" von Chirbet el-Minje*, OrChr 14 (1941) 115-117.
 78 — *Die Kathedrale von Edessa*, OrChr 14 (1941) 161-167.
 79 — *Miscellanea Constantinopolitana*, OrChr 14 (1941) 224-225.
 80 — *Topographica*, BZ 41 (1941) 60-69.
 81 — *Die Symbolik des Theodorichgrabes in Ravenna*, BZ 41 (1941) 404-405.

- 82 — *Braende in Konstantinopel*, BZ 41 (1941) 382-403.
 83 — *Die Hagia Sophia in der politisch-religiösen Gedankenwelt der Byzantinern*, "Das Werk des Künstlers" 2 (1941) 4-15.
 84 — *Das Bema der Sophienkirche zu Konstantinopel*, "Das Werk des Künstlers" 2 (1941) 71-73.
 85 — *Zur Baugeschichte der Geburtskirche zu Bethleem*, ZDPV 69 (1941) 74-91.
 86 — *Das Serai des Ibrahim Pasha am At Meidan zu Konstantinopel*, "Revue historique du Sud-Est Européen" 18 (1941) 131-135.
 87 — *Archaeologische Funde aus der Türkei, Funde byzantinischer Zeit 1940*, AA (1941) 296-318.

1942

- 88 — *Giovanni Teminis Ansicht von Konstantinopel*, "Jahrbuch des Deutschen Archaeologischen Instituts" 57 (1942) 221-231.
 89 — *Das Martyrion der Hl. Euphemia beim Hippodrom zu Konstantinopel*, BZ 42 (1942) 178-185.
 90 — *Atmeydanında ortaya çıkarılan Ste. Euphemia kilisesi*, "Cumhuriyet" sayı 6553 (13.XI.1942 tarihli nüsha).
 91 — *Das Westliche Südtor des herodianischen Tempels*, ZDPV 65 (1942) 112-121.
 92 — "Apsis" maddesi, RLAnChr (1942) 571-573.
 93 — "Ambon" maddesi, RLAntChr (1942) 363-365.
 94 — "Africa" maddesi, RLAntChr (1942) 173-179.
 95 — "Anakampteria" maddesi, RLAntChr (1942) 411.

1943

- 96 — *Die Landmauer von Konstantinopel, Zweiter Teil, Aufnahme, Beschreibung und Geschichte*, "Denkmaeler Antiker Architektur 8", Berlin 1943 (B. Meyer-Plath ile birlikte).
 97 — *Die römischen und byzantinischen Denkmaeler von Iznik-Nicaea*, "Istanbuler Forschungen 16", Berlin 1943.
 98 — *Bericht über die Eroberung Konstantinopels, nach der Nikon-Chronik übersetzt und erlaeutert*, Leipzig 1943 (M. Braun ile birlikte).
 99 — "Atrium" maddesi, RLAntChr (1943) 888-889.
 100 — *Grabung im Bereich des Euphemia-Martyrions zu Konstantinopel*, AA (1943) 255-290.

1944

- 101 — *Galata, Topographisch-archaeologischer Plan mit erlauterndem Text*, Istanbul (1944 (M. Is. Nomidis ile birlikte).

1945

- 102 — *Fund-und Forschungsbericht Türkei 1943, Byzantinische Zeit*, AA (1944—1945) 71-81 (1949: da neşredildi).
 102a — *Zur Stambulansicht des Giovanni Temini*, "Jahrbuch des Deutschen Archaeologischen Instituts" 59-60 (1944 - 1945) 79.

1947

- 103 — *Les fouilles d'Atmeydanı*, "La Turquie Kémaliste" 48 (1947) 12-16.

1949

- 104 — *Liturgie und Kirchenbau in Syrien*, Göttnachr (1949) no. 3.
 105 — *Die Bevölkerung Konstantinopels im XV. Jahrhundert*, Göttnachr (1949) no. 9.
 106 — *Die Kuppelmosaiken der Hagia Sophia zu Konstantinopel*, Göttnachr (1949) no. 13.
 107 — *Des Michael Heberer aus Bretten Beschreibung Konstantinopels*, "Freiburger Diözesan-Archiv" seri 3, 1 (1949) 245-249.

1950

- 108 — *Das Regium sepulchrum apud comitatum zu Konstantinopel*, Göttnachr (1950) no. 2.
 109 — *Mauern und Tore am Goldenen Horn zu Konstantinopel*, Göttnachr (1950) no. 5.
 110 — *Strassen und Quartiere Konstantinopels*, "Mitteilungen des Deutschen Archaeologischen Instituts" 1 (1950) 68-79.
 111 — *Basilica Discoperta*, "Antiquity" 24 (1950) 131-139.
 112 — *Regionen und Quartiere in Konstantinopel*, "Konstantinopel und Kleinasien, Istanbul Forschungen 17", Berlin 1950, 149-158.

1951

- 113 — *Die Blachernen*, "Oriens" 4 (1951) 82-120.
 114 — *Römische und byzantinische Bauten auf der Garizim*, ZDPV 68 (1951) 211-234.

- 115 — *Die Memoria Apostolorum an der Via Appia*, GöttNachr (1951) no. 3.
 116 — *Sophienkirche und Sultansmoschee*, BZ 44 (1951) 509-516.
 117 — *Sankt Euphemia und das Konzil von Chalkedon*, "Das Konzil von Chalkedon, Geschichte und Gegenwart, von A. Grillmeier-H. Bacht, Würzburg 1951, 291-302.

1952

- 118 — *Forschungen zur altchristlichen und byzantinischen Kunst 1939—1949*, "Wissenschaftliche Forschungsberichte, Geisteswissenschaftliche Reihe 5", Bern 1952 (F. Dölger ile birlikte).
 119 — *Das byzantinische Zeremoniell und der Alte Orient*, "Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung" 2 (1952) 154-166.
 120 — *XV. yüzyılda İstanbul nüfusu*, "Belleten" 16 (1952) 35-48 (yukarıda 105 numaradaki yazının tercümesi).
 121 — *Bericht über eine Reise nach Syrien und Jordanien*, GöttNachr (1952) no. 4.
 122 — *Die altchristliche Bischofs- und Gemeindekirche und ihre Benennung*, GöttNachr (1952) no. 7.
 123 — "Bethlehem" maddesi, RLAntChr 2 (neşir tarihi tesbit olunamadı) 224-228.
 124 — "Bithymen" maddesi, RLAntChr 2 (1952) 416-422.
 125 — *Die byzantinische Kunst*, "Atlantisbuch der Kunst" Zürich 1952, 410-422.
 126 — *Yedikule und Umgebung*, "Oriens" 5 (1952) 197-208.

